

KONTROLE UN NOTEIKUMU IZPILDE ZIVSAIMNIECĪBAS NOZARĒ

Kontroles un noteikumu izpildes zivsaimniecības nozarē mērķis ir nodrošināt zivsaimniecības regulu pareizu piemērošanu un vajadzības gadījumā panākt atbilstību šiem noteikumiem. Šajā sakarībā kompetences un pienākumi tiek dalīti starp dalībvalstīm, Komisiju un nozares dalībniekiem. Pret dalībvalstīm, kas neievēro šos noteikumus, var tikt ierosināta pārkāpuma procedūra.

JURIDISKAIS PAMATS

Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 38. līdz 43. pants.

Padomes 2009. gada 20. novembra Regula (EK) Nr. 1224/2009, ar ko izveido Kopienas kontroles sistēmu, lai nodrošinātu atbilstību kopējās zivsaimniecības politikas noteikumiem, un groza Regulas (EK) Nr. 847/96, (EK) Nr. 2371/2002, (EK) Nr. 811/2004, (EK) Nr. 768/2005, (EK) Nr. 2115/2005, (EK) Nr. 2166/2005, (EK) Nr. 388/2006, (EK) Nr. 509/2007, (EK) Nr. 676/2007, (EK) Nr. 1098/2007, (EK) Nr. 1300/2008 un (EK) Nr. 1342/2008, un atceļ Regulas (EEK) Nr. 2847/93, (EK) Nr. 1627/94 un (EK) Nr. 1966/2006. Minētā regula ir daļēji grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 11. decembra Regulu (ES) Nr. 1380/2013 par kopējo zivsaimniecības politiku un Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 20. maija Regulu (ES) Nr. 2015/812 attiecībā uz izkraušanas pienākumu.

Komisijas 2011. gada 8. aprīļa Īstenošanas regula (ES) Nr. 404/2011, ar kuru pieņem sīki izstrādātus noteikumus par to, kā īstenojama iepriekš minētā Padomes regula, kas daļēji grozīta ar Komisijas 2015. gada 28. oktobra Īstenošanas regulu (ES) Nr. 2015/1962.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 14. septembra Regula (ES) 2016/1626, ar kuru groza Padomes Regulu (EK) Nr. 768/2005, ar ko izveido Kopienas Zivsaimniecības kontroles aģentūru.

MĒRĶI

Ar kontroles politiku ir paredzēts nodrošināt:

- to, ka tiek nozvejots vienīgi atļauts zivju daudzums un ka tiek vākti dati par zivsaimniecības pārvaldību;
- to, ka dalībvalstis un Komisija laikus veic savus attiecīgos pienākumus;

- to, ka noteikumi līdz ar saskaņotām sankcijām tiek piemēroti visām zivsaimniecībām visā ES;
- izsekojamību visā piegādes ķēdē “no tīkla līdz šķīvim”.

Pasākumu pieņemšana ir Savienības kompetencē, kaut arī atsevišķas dalībvalstis ir atbildīgas par pasākumu īstenošanu un sankciju piemērošanu pārkāpumu gadījumos ģeogrāfiskos apgabalos, kas ir to jurisdikcijā.

SASNIEGUMI

Pašreizējā sistēma tika paredzēta Kontroles regulā, kas stājās spēkā 2010. gada 1. janvārī, visaptveroši modernizējot ES pieeju kontrolei zivsaimniecības nozarē. Jo īpaši tā saskaņoja sistēmu ar stingrajiem pasākumiem, ko ES pieņēma 2008. gadā, lai apkarotu nelegālu zveju. Secīgās kopējās zivsaimniecības politikas (KZP) reformas (no Regulas (EK) Nr. 2371/2002 līdz Regulai (ES) Nr. 1380/2013) arī ievieša jaunas pārmaiņas nolūkā novērst ilgstoši pastāvošos trūkumus. Laika gaitā pasākumi ietvēra:

a. Plašāku sadarbību noteikumu izpildē un kopīgas inspekcijas struktūras (KIS) dibināšanu, nodrošinot ES un dalībvalstu inspekcijas un uzraudzības resursu apvienošanu ar Eiropas Zivsaimniecības kontroles aģentūras (EFCA, sk. tālāk) starpniecību.

b. Zivsaimniecības nozares dalībnieku kompetenču pakāpenisku precizēšanu:

- dalībvalstis ir atbildīgas par KZP noteikumu īstenošanu to teritorijā un ūdeņos, kā arī kuģos, kas zvejo ar to karogu ārpus šiem ūdeņiem;
- Komisijai jānodrošina tas, ka dalībvalstis vienlīdz pilda savas saistības gan taisnīguma, gan efektivitātes ziņā. Tā regulāri sagatavo novērtējuma ziņojumu Parlamentam un Padomei par paveikto KZP noteikumu piemērošanā dalībvalstīs;
- dalībniekiem, kas iesaistīti visās zivsaimniecības darbībās no zvejas līdz tirdzniecībai, transportēšanai un apstrādei, jāievēro attiecīgās valsts tiesību aktu prasības attiecībā uz katru ražošanas posmu.

c. Noteikumu labāku ievērošanu un saskaņotu piemērošanu.

Tā kā sankcijas dalībvalstīs ir atšķirīgas, radot šķēršļus vienmērīga kopējā atbilstības līmeņa sasniegšanai, Komisija apkopo KZP atbilstības tabulu, lai uzlabotu atbilstību, sekmējot sabiedrības informētību par to, cik labi dalībvalstis īsteno kontroli un noteikumu izpildi.

Nopietnu pārkāpumu saraksts ir bijis pamatā nepieciešamībai pēc efektīvām, samērīgām un atturošām sankcijām valstu tiesību aktos: kopš 2012. gada dalībvalstīm ir jāievieš punktu uzskaites sistēma par nopietniem pārkāpumiem saistībā ar atļauju piešķiršanu noteiktiem kuģiem, piemērojot šo sistēmu arī kuģu kapteiņiem.

d. Pārbaudes pašlaik tiek veiktas visos ķēdes posmos.

Zvejas kuģi nevar pamest ostu bez zvejas licences. Par katru zivju piegādi ir jāsniedz informācija, kas apstiprina, ka zivis ir nozvejotas likumīgi. Šī sistēma attiecas uz visām zvejas darbībām ES ūdeņos, uz visiem ES zvejas kuģiem un uz visiem ES valstspiederīgajiem neatkarīgi no tā, kur viņi zvejo. To arī piemēro apdraudētu zivju

krājumu un akvakultūras amatierzvejai tiktāl, cik uz to attiecas noteikumi ES līmenī, piemēram, to piemēro zušu zvejai un noteiktai zilās tunzivis amatierzvejai.

e. Modernās tehnoloģijas, ko piemēro uzraudzībai un kontrolei, ir pakāpeniski apvienotas ar tradicionālajām inspekcijām.

Šobrīd tās ietver elektroniskās ziņošanas sistēmu (EVS jeb e-žurnāls), ko izmanto datu reģistrēšanai par nozveju, izkraušanu, tirdzniecību utt. un ziņošanai par šādiem datiem citās dalībvalstīs.

Dalībvalstis ir pilnvarotas apmainīties ar datiem par zvejas darbībām (zvejas žurnāli, pārkraušanas deklarācija, izkraušanas deklarācija utt.). Jo īpaši gadījumos, kad dalībvalsts kuģis veic zvejas darbības citas dalībvalsts ūdeņos, kuģa karoga valstij ir pienākums pēc pieprasījuma nosūtīt tai obligātos datus. Šī informācija ir jāreģistrē, drošā veidā jāuzglabā un jādara pieejama visām dalībvalstīm. Turklāt datu apmaiņas un pārraides formāta pamatā ir Apvienoto Nāciju Organizācijas Tirdzniecības veicināšanas un elektroniskās uzņēmējdarbības centra (ANO/CEFACT) P1000 standarts.

Kuģu satelītnovērošanas sistēma (VMS) ir uz satelītnovērošanu balstīta sistēma, kura ar regulāru intervālu nodrošina datus par kuģu atrašanās vietu, kursu un ātrumu (abas sistēmas šobrīd ir obligātas kuģiem, kas ir garāki par 12 m). Tāda paša izmēra kuģiem, kas nepieder ES, ir jābūt aprīkoti ar darboties spējīgu satelītnovērošanas iekārtu ikreiz, kad tie atrodas ES ūdeņos. Automātiskās identifikācijas sistēma (AIS) ir autonoma un nepārtraukta kuģa identifikācijas un uzraudzības sistēma, ko izmanto jūras vides drošības un drošuma jomā un ko pakāpeniski ievieš arī attiecībā uz visiem ES zvejas kuģiem, kas ir garāki par 15 m.

EIROPAS ZIVSAIMNIECĪBAS KONTROLES AĢENTŪRA

Šī aģentūra tika izveidota 2005. gadā kā īpaši būtisks elements, lai uzlabotu KZP noteikumu ievērošanu. Tā ir uzlabojusi vienotu un efektīvu īstenošanu, apvienojot ES un dalībvalstu līdzekļus zvejas darbību kontrolei, inspekcijai un uzraudzībai, kā arī to saskaņošanu (ar kopīgas izmantošanas plāniem (KIP) kā tās galveno instrumentu). Aģentūra kontrolē kuģus, kuru garums pārsniedz 12 m¹⁾. Šī rīcības saskaņošana kā aģentūras pamatzdevums ir palīdzējusi novērst noteikumu izpildes nepilnības, ko radījušas dalībvalstu kontroles sistēmu līdzekļu un prioritāšu atšķirības.

Pieņemot Regulu (EK) Nr. 1224/2009, aģentūrai tika piešķirtas jaunas pilnvaras, lai uzlabotu tās darbības efektivitāti. Tās darbības tiek finansētas no trim avotiem: ES budžeta, maksājumiem par dalībvalstij sniegtajiem pakalpojumiem un ienākumiem par publikācijām, mācībām un citiem pakalpojumiem, ko tā sniedz.

Ņemot vērā neseno KZP reformu uzsākšanu 2014. gadā, EFCA vērsa uzmanību galvenokārt uz jaunu attīstību, lai stiprinātu noteikumu ievērošanas kultūru un līdzvērtīgus konkurences apstākļus visā zivsaimniecības nozarē. To rīku vidū, kas ļaus panākt jaunu impulsu šo mērķu sasniegšanai, ir:

— reģionālās KIP: līdzeklis, ar kuru aģentūra organizē dalībvalstu apvienoto cilvēku un materiālo kontroles un inspekcijas līdzekļu izvēršanu valstī. KIP veicina

[1]OV L 343, 22.12.2009., 9. lpp.

dalībvalstu cilvēku un materiālo resursu rentablu izmantošanu koordinētā veidā, un aģentūra ir sākusi paplašināt KIP, lai ietvertu reģionālos un vairāksugu kopīgas izmantošanas plānus (*NEAFC*, *NAFO* un pelaģiskās sugas rietumu ūdeņos). *EFCA* tuvākajā nākotnē paredz paplašināt šos plānus arī attiecībā uz reģionālo, vairāksugu un pastāvīgo zveju;

- izmetumu aizlieguma kontroles stratēģijas: tiks īstenotas, vēlams, ar reģionālo KIP starpniecību, ļaujot pieņemt stratēģiskus lēmumus vadības grupu līmenī, savukārt *EFCA* palīdzēs tos efektīvi uzraudzīt. Atkarībā no konkrētās zvejas iezīmēm tiks piemērotas dažādas metodes un izmantoti un pārbaudīti dažādi pieejamie līdzekļi. Tas ir būtisks jaunā KIP papildinājums;
- rentabilitātes un atbilstības novērtējuma mērķa grupas: divu mērķa grupu izveide, lai novērtētu kontroles darbību atbilstību un rentabilitāti;
- pamatprogramma: pamatprogramma dalībvalstu zvejas inspektoru apmācībai pirmoreiz sniegs ieguldījumu KZP vienotā piemērošanā;
- *EFCA* IKT sistēmas: ir izveidotas, lai papildinātu atsevišķas valstu sistēmas. Tās ir aģentūras izveidotas īpašas sistēmas, kas ir kļuvušas pieejamas dalībvalstīm KZP kontroles atbalstam ES līmenī. Šie elektroniskie līdzekļi ļauj reālajā laikā nepārtraukti apmainīties ar datiem un izlūkdatiem, tādējādi ierobežojot iespējas manipulēt ar informāciju un palīdzot ierobežot neatbilstīgu rīcību.

Kopš 2016. gada oktobra saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2016/1624, ar ko izveido Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūru, *EFCA* pamatuzdevumos ietilpst sadarbība ar Eiropas Robežu un krasta apsardzi un Eiropas Jūras drošības aģentūru to abu pilnvaru robežās ar mērķi palielināt krasta apsardzes funkciju efektivitāti^[2]. Šo sadarbību atbalsta valstu iestādes, nodrošinot vienotu informāciju, uzraudzības un mācību pakalpojumus un daudznozaru operāciju plānošanu un īstenošanu jūras uzraudzības jomā.

Eiropas robežu un krasta apsardzes mērķis līdzās citiem tās pienākumiem ir nodrošināt informācijas vākšanu un apmaiņu saistībā ar kontroli zivsaimniecības nozarē, piesārņojuma atklāšanu un kuģošanas noteikumu ievērošanu.

Eiropas Jūras drošības aģentūra, pamatojoties uz kuģu ziņojumu sistēmām (piemēram, *VMS*) un citiem uzraudzības instrumentiem, nodrošina integrētus jūrniecības pakalpojumus Eiropas robežu un krasta apsardzei un *EFCA*. Šie informācijas pakalpojumi ietver kuģu atklāšanu, noteikšanu un izsekošanu, sākumpunktu uzraudzību un anomāliju noteikšanu, kas arī atvieglo nelegālas, neregistrētas un neregulētas (NNN) zvejas atklāšanu.

Svarīgs solis, lai novērstu nelegālu, nedeklarētu un neregulētu zveju, tika pieņemts 2016. gada jūnijā, stājoties spēkā ostas valsts pasākumu (*PSM*) nolīgumam, kuru 2009. gadā sāka izstrādāt ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas (*FAO*) paspārnē un kuru parakstīja vairāk nekā 30 valstis, tostarp ES tās 28 dalībvalstu vārdā. *PSM* nolīgums ir pirmais starptautiski saistošais nolīgums, kas īpaši attiecas uz nelikumīgu zveju, nosakot ostas valstu veiktas prasības un pasākumus, kas ir

[2] Krasta apsardzes funkcijas var ietvert: jūras drošumu, drošību, meklēšanu un glābšanu, robežkontroli, kontroli zivsaimniecības nozarē, vispārējo tiesību izpildi un vides aizsardzību.

jāievēro ārvalstu zvejas kuģim vai ko tam piemēro, lai šis kuģis varētu izmantot ostas valsts ostas. Tas ietver iepriekšēju ziņošanu par ienākšanu ostā, apstiprināto ostu izmantošanu, ierobežojumus ienākt ostā un izkraut zivis, dokumentācijas prasības un ostas pārbaudes, kā arī saistītus pasākumus, piemēram, NNN kuģu sarakstu, ar tirdzniecību saistītus pasākumus un sankcijas.

JAUNĀ IZKRAUŠANAS PIENĀKUMA ĪSTENOŠANA

Kopš 2014. gada KZP ietver pienākumu izkraut visu nozveju, pakāpeniski no 2015. gada pārtraucot izšķērdīgo praksi izgāzt atpakaļ jūrā zivis, ko iespējams pārdot. Kopējā zivsaimniecības politikas regula, kas ir grozīta ar Eiropas Parlamenta Padomes 2015. gada 20. maija Regulu Nr. 2015/812 attiecībā uz izkraušanas pienākumu, reglamentē virkni tehniskās saglabāšanas pasākumu (kā un kad zvejnieki var zvejojot, sīka informācija par izmantoto zvejas rīku tipiem, slēgtās zonas un citi pasākumi jūras vides aizsardzībai). Pašreizējā kontroles regulā tiks ņemts vērā izkraušanas pienākums, tostarp noteikumi, kas reglamentē ziņošanu par nozveju un tās glabāšanu, kā arī noteikumu izveidošana par attālās elektroniskās novērošanas sistēmām (ENS) un novērotājiem uz klāja atbilstības uzraudzīšanai.

EIROPAS PARLAMENTA LOMA

Kopš Lisabonas līguma pieņemšanas Parlaments kā viens no likumdevējiem saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru ir bijis priekšgalā KZP veidošanā un Kontroles regulas izstrādē.

Parlamenta Zivsaimniecības komiteja (PECH) uzrauga politikas kontroles un izpildes pasākumus, jo noteikumu efektīvai un nediskriminējošai īstenošanai ir jābūt vienam no KZP galvenajiem pīlāriem. Noteikumu ievērošana un saskaņota pieeja kontrolei ir labākais veids, kā ilgtermiņā aizsargāt zivsaimniecības nozares intereses. Šajā sakarībā, atzīstot, ka pastāv ievērojamas atšķirības attiecībā uz Kontroles regulas piemērošanu dalībvalstīs, Parlaments 2016. gada 25. oktobrī pieņēma [rezolūciju](#) par zivsaimniecības kontroles pasākumu vienādošanu Eiropā. Daži no svarīgākajiem ieteikumiem, lai nodrošinātu atbilstību zivsaimniecības noteikumiem un kontroles prakses vienveidību, ir: uzlabot sadarbību starp dalībvalstīm, īstenojot inspektoru, kontroles metožu un datu apmaiņu; pastiprināt EFCA pilnvaras un palielināt tai pieejamos resursus; īstenot vienotu mācību programmu zivsaimniecības inspektoriem; standartizēt kontroles procedūras un sankcijas Eiropā; kā arī izveidot mehānismus, lai uzsvērtu labāko praksi nolūkā uzlabot ievērošanu. 2018. gada 30. maijā Parlaments pieņēma [rezolūciju](#) par kontroles pasākumu īstenošanu, lai nodrošinātu zivsaimniecības produktu atbilstību ES tirgus piekļuves kritērijiem.

Parlaments arī pārskata EFCA gada ziņojumu un apstiprina tās budžetu.

Pētījums PECH komitejai:

- [Punktu soda sistēmas sociālā un ekonomiskā ietekme \(2016\)](#);
- [KZP – pārkāpuma procedūras un visā ES piemērotās sankcijas \(2014\)](#);
- [Nelegāla, neregistrēta un neregulēta zveja:sankcijas ES](#).

Priit Ojamaa
05/2019

